

ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA REVLIJA — PRILOGA PONEDELJSKEGA JUTRA

ST. 19.

V LJUBLJANI, 6. NOVEMBRA 1937.

KNJIGA 23.

B. MULLER

PASTIR (litografija)

N I P O N S K A V E R A

Edina država svetovnega pomena, ki je izven krščanskega kulturnega kroga, je niponsko cesarstvo. Evropec se čudi verskim nazorom niponskega naroda, toda zgodovina dokazuje, da je ta v svojih temeljih primitivna, tako rekoč animistična vera dala narodu voljo in moč do napredka. Najzanimivejše na tej naravni veri je absolutno pomanjkanje moralnega kodeksa vzlic neposrednemu sosedstvu kitajskih etik, kajti tako konfucionizem kakor taoizem — oba na kitajskih tleh nastala verska sistema — nista nič drugega kakor verska kodeksa. Znameniti niponski učenjak Hirota, ki je v devetnajstem stoletju pomagal stari veri k novemu življenju, je učil, da sta dani resnica in smernica etike vsakemu človeku v podobi njegove vesti. Dokler se človek ne pregreši zoper svojo vest, deluje v smislu bogov.

Shintoizem je uradno priznana niponska državna vera, ki časti cesarja kot božanstvo, kot živega potomca stvariteljskega para sveta: Izanagi in Izanami. Od tega stvariteljskega para prihajajo tudi skoraj vsa druga božanstva, ki pa niso mišljena kot nesmrtna, temveč bolj človeška nego v večini drugih verstev. Ta posebnost oblikuje tudi niponski smisel za resničnost. Življenje ni spoznano kot nekaj večnega, temveč kot nekaj minljivega, kot dejstvo, ki ga ne teži ne milost in ne krivda. Tako se dogaja, da posamezniki, čijih življenje je bilo v korist države ali vere, kar je v bistvu istovetno, dobijo lastna svetišča, kjer jih časte. Pred stvariteljskim parom so živele kot božanstva samo bitja, ki so predstavljala abstraktne ideje, kakor n. pr. moč, šumenje itd. Hei stvariteljskega para je sončno božanstvo, ki zavzema najvišje mesto med niponskimi bogovi. Stvariteljski par je ustvarjal otoke in božanstva gorâ, dreves, vetra, močvirja in hrane. Ob rojstvu ognjenega božanstva je umrla Izanami, ki je šla v podzemlje.

Shintoizem ne pozna božanskih likov, samo simbole, ki se pa med seboj ne razlikujejo posebno. Najbolj razširjen simbol je obešeno kovinsko ogledalo. V prave svete prostore v templjih smejo le svečeniki. Navaden molilec ostane v predvorju, kjer opozori bo-

žanstvo na svojo prisotnost z večkratnim tleskom roke.

Nepregledno število bogov je krivo, da uživajo številna božanstva le krajevno čiščenje, čeprav je pomen marsikaterega boga razširjen po vsem otoškem cesarstvu. Tako je božanstvu Onamuji posvečen veliki tempel pokrajine Izumo, kamor roma vsako leto nad 150.000 vernikov. V Tokaidu časte najvišje božanstvo, sončnega boga Amaterasa, kamor prihajajo prav tako številne čete romarjev in zato imenujejo ta kraj niponsko Meko. Sem prihajajo v prvi vrsti kmetje in trgovci, da prosijo boga za bogato žetev in za dobro kupčijo. Včasih se zgodi, da mladi trgovski nastavljenici nenadno izginejo iz prestolnice in skrivoma romajo v Tokaido. Noben delodajalec jih ne sme za to kaznovati.

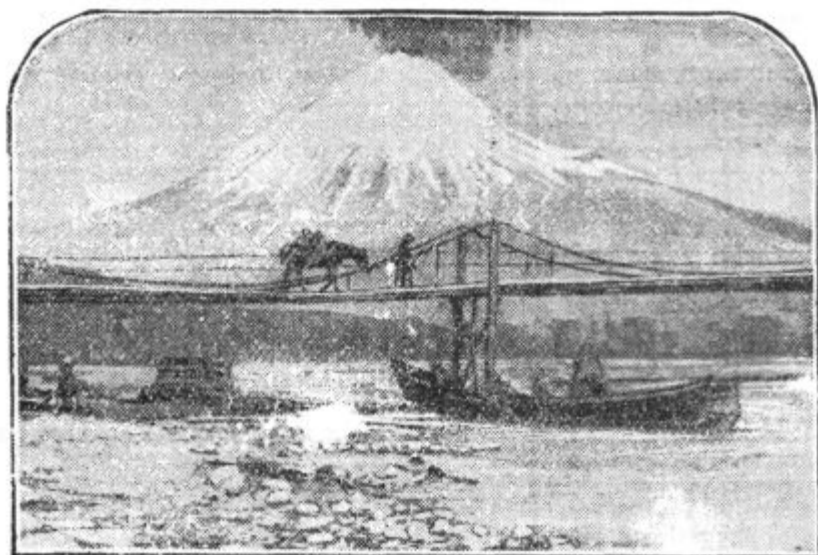
Za pravo umevanje niponskega verskega čuvstvovanja je treba vedeti, kaj je prav za prav »sinkretizem«. Sinkretizem je istočasna pripadnost k različnim verskim sistemom. Niponski duh ne pozna absolutnosti veroizpovedi kakor n. pr. katoliška. Kdaj je bilo dokazano, da je samo ena resnica na svetu? Nasprotno pa se lahko dokaže več subjektivnih resnic. Zato ni nič čudnega, če poprečni Niponec veruje v svoja božanstva, istočasno pa časti Budho in se je dal povrh še krstiti v krščanski veri. Nobena veroizpoved ne izključuje druge.

Na tujca učinkuje najbolj čiščenje narave, ljubezen do vsega cvetočega, strah pred živalmi (n. pr. pred lisico) in žrtvoanje drevesom, potom ali goram. Niponsko narodno svetišče je ognjenik Fuzijama, ki je posvečen božanstvu Konohanazakuje hime, »princesi, ki cvete kakor cvetlica«. Ta gora se dviga petdeset kilometrov od morja v višino skoraj štiri tisoč metrov. Ker daleč okoli ni nikjer približno tako visoke gore, kraljuje Fuzijama nad obsežnim ozemljem. Tudi ni predaletč od Tokia. Niponska vera zelo časti naravne prikazni. Fuzijama ima sijajno, reprezentativno obliko ter je poleg tega še bivališče božanstva. Leži v najbolj ljudenejšem predelu. Zato uživa splošno priljubljenost kot božanstvo, naravno svetišče in kot narodni simbol. V prejšnjih časih so romale nanj niponske družine v tropah in družinski

poglarvarji so na določenih postajah žrtvovali božanstvu. Zdaj vodi velika cesta naravnost pod vrhuncem in moderni Niponci izpolnjujejo svoje verske dolžnosti v zvezi z lepo avtomobilsko vožnjo. V bližini Fuzijame so danes že številne poletne vile.

Ta simbol narodne vere je popolnoma drugačen od svetih mest vseh dru-

ponskega verstva je treba omeniti še niponski buddhizem, ki se je na svojem potu iz Indije zelo spremenil. Iz pasivne vere je postal aktivna religija. Čeprav je temeljna poteza »življenje je trpljenje« ostala, je izgini v Mahajana buddhizmu, pristi niponski obliki, v tihi potrpežljivosti. Odtod harakiri. Zlasti v niponski vojski, živo-

FUSIJAMA

gih ver na svetu. Nekaj čisto človeškega, nekaj z zemljo zvezanega — nikakva okostenela dogma. Na tej gori se srečujejo vsi sloji in verstva. Poleg častnika, ki je buddhist, moli kulij iz tovarne, katerega verska predstava je motna zmes shintoizma, buddhizma, kitajskega moralnega nauka in krščanskih tendenc.

Zaradi izpopolnitve pojmovanja ni-

BABEUF

Letos je poteklo 140 let, odkar je padla glava možu, ki ga danes štejejo med prve moderne socialiste. Kratko življenje njegovo je preprosto, bolestino, polno razočaranj in gmotnih izgub. Kot nižji uradnik pod staro vladavino je ta vzorni soprog živel v skromnih razmerah, kot dober družinski oče, dokler se ni vrzel v prekuceljsko vibro, ki ga je kmalu strla. Babeuf je skušal uveljaviti »zaroto enakih«, ki je teoretično imela namen, na mesto Direktorija poslati popolno vlado ljudstva; pri tem pa je padel v past in peštrahovlade! Kakih 30 let po smrti so ga jeli poveličevati, toda ljudski glas je zatrosil precej legendarnega v njegovo zgodbo. Vse to je sedaj postavil na

mu nadaljevanju samurajske viteške kaste, je našla misel zanikanja osebne vrednote v korist splošnosti značilno mesto. Kaj premore ta duh, dokazuje že n. pr. dejstvo, da se je priglasilo neverjetno število prostovoljcev, ko je šlo za preizkus novega torpeda, ki ga vodi v njegovi notranjosti človek — ki se v trenutku eksplozije razprši v nič!

Evho

svoje mesto Gérard Walter s knjigo: *La Conjuraton des Egaux* (Payot, Paris).

A. D.

NADOMESTEK ZA KININ

Kinin je redek, pridelajo ga komaj 600 ton na leto. Ruski učenjaki so razkrili precej zamotan kemični združek, čigar klinične lastnosti so enake kininovim, oziroma še boljše. Ta proizvod so krstili za akrihin. Iz Moskve javljajo, da se je ondi ustanovila prva tvornica za omenjeno snov. L. 1937 bodo po vsem preudarku pridelali 45 ton akrihina, kar odtehta 260 ton kinina.

KAKO NAJDEJO ŽIVALI SVOJ DOM

Velika skrivnost, kako najdejo višje živali, posebno ptice preko velikih daljav pot v domovino, je človeštvo zanimala že od pamtiveka. Tem bolj čudno je, da se je znanost lotila te skrivnosti šele pred nedavnim časom, to je l. 1930., in jo je nekoliko rešila s poskuši. Odložili so n. pr. pse in opazovali, kako so se vračali proti domu, napravili so podobne poskuse z netopirji, posebno dobro pa so uspeli slični eksperimenti s pticami. Pri tem je šlo za živali, ki so si bile po zmogljivosti svojih čutov in načinu gibanja zelo različne. Pes, ki je prikovan k zemlji, nima posebne vida, netopir slabo vidi, ptice pa imajo izvrstne oči. Toda celo pri pticah so poskusi pokazali, da ne najdejo domov samo zavoljo orientacije z očmi, raziskovalci so odkrili, da imajo ptice posebne naravne darove, ki jim dajejo v tujini občutiti smer proti domovini in ki jih na poti tudi dovoljno usmerjajo. Pred kratkim je znani prof. dr. Bastian Schmid, ki se je proslavil po svojih poskusih s psi, sistematično preizkušal gozdne miši, da ugotovi, kako najdejo domov.

Od cele vrste miši, ki so jih ujeli v nekem skednju v okolici Monakova, je izbral dve ter ju zaznamoval s tem, da jim je odrezal šopke dlake. Potem ju je večkrat odnesel drugam in sicer na daljave do 787 m od doma oziroma skednja. Živalci je prenašal v pasti, ki jo je pokril s cunjami in položil v posodo, tako da niso videle ničesar. Prenesel ju je na novo mesto tudi po ovinjih, ne naravnost.

V vseh primerih sta miši našli pot do skednja. Ker so bila vrata zaprta, sta morali v zgradbo na ta način, da sta preplezali zid po divji trti, ki se je vzpenjala po zidu. Na strehi je bila majhna odprtina, skozi katero sta prišli v notranjost. Vračali sta se samo zvečer, in sicer v začetku mraka. Živali je prof. Schmid odlagal v vrtove, v neki kamnlom, na prosto polje, na železniški nasip in v gozd in pot ju je vodila vedno mimo cele vrste vil, garaž in shramb ter vrtov, nikoli pa se nista udomačili tu, temveč sta se vrnila v prvotno domovanje, tako da bi lahko govorili o nekakšni ljubezni do doma. Verjetno je, da sta prišli v vrtu ob skednju ali vsaj v bližini na, svet.

Zanimivo je to, da je bil povratek zelo odvisen od vremena. V slabem vremenu sta prišli že 24 do 48 ur pozneje domov, v lepi pomladi lanskega leta pa se je ena izmed miši, ki jo je raziskovalec odložil v gozdu, potepala 66 dni okrog in se je vrnila potem, ko je nastal vremenski preobrat. Kar sta živali telesno zmogli, ne smemo podcenjevati. Če so pse odložili do 12 km od doma, miši pa le 787 m, je treba upoštevati, da je razmerje med dolžino mišjega trupa in trupa ovčarja kakor 6 : 72. Kilometer poti ustreza okroglo 1400 dolžinam pasjega trupa, nasprotno pa 16.700 do 20.000 dolžinam miši.

Na podlagi raziskav je mogoče trditi, da temelji sposobnost miši, da najdejo v vseh primerih pot domov, na posebnem orientacijskem čutu in samo v nekaterih primerih na spominu poti, ki so jih kdaj že pretekle. Kateri činitelj sodeluje pri tem orientacijskem čutu, nam je doslej neznano.

Nadaljevanje »Treh mušketirjev« je moralo to pot zaradi tehničnih ovir izostati.

Lippart: JESEN (lesorez)

IZ LITERARNEGA SVETA

FRANCE STAJER

Dr. Ivan Lah

IV

Tako je razdvojen sam v sebi, prišel Stajer jeseni leta 1912. v Ljubljano. Ostal je to, kar je bil po srcu in duši. Bohem. Ne one vrste bohem, kot jih je poznala predvojna Ljubljana. Njemu ni bilo za vino in krok. Tudi ni imel družbe. Ali pa je ni maral. Za beznice ni bil navdušen, boljših zabavišč ni imela Ljubljana. Zdi se, da je precej samotaril in snoval svoje literarne načrte. V lepih sončnih jutrih se je sprehajal po tivolskem parku. Z Bernardom Shawom v rokah... Droben, eleganten gospodič, na videz še skoraj študent. A v obrazu je bilo nekaj zrelega, tam se je poznal sled nekakega sarkastičnega posmeha. Videlo se mu je, da ni zdrav, dasi na obrazu še ni bilo pravih znakov bolezn. Njegovim varuhom to brezciljno postopanje ni bilo posebno po volji. Ko bi se vsaj za kaj odločil! Za študij, ali za službo! Nekaj denarja je še imel po starših. A kaj potem?

Takrat so začeli grmeti topovi na Balkanu. Vsa pozornost se je obrnila na dogodke, ki so tako nenadoma pretrgali evropsko politično tišino. Začela se je herojska epopeja, ki je odmevala tudi preko slovenskih meja. Stric Maurič je odšel v Bol-

garijo, pomagat ranjencem. Mislim, da je preživel Stajer vse to leto v Ljubljani. Ali je šel nadaljevati svoje brezpomembne trgovske študije? Ne vem. Gotovo se je v tem letu mnogo bavil s svojim ljubljencem Shawom, a zvez z domačimi literarnimi krogi ni iskal. Bil je v tem oziru plah in boječ. Ni še verjel vase. Bil je skeptik. Pa tudi ni hotel drugim zaupati svojih misli. Bile so preveč samosvoje. Kam naj gre? Saj ga ne bodo sprejeli.

Cankarjeva umetnost je v tistih letih dosegla svoj višek. Bila je tako silna, da je njena lepota opojila vso Slovenijo in vsi, ki so pisali, so bili veče ali manj pod njenim vplivom. Generacija devetdesetih let je dozorevala. Kaj pride za njo? Kakšno bo cvetje, ki bo pognalo za to veliko slovensko pomladjo? Kam naprej? Če je moderna rodila toliko lepih sadov in tako temeljito prerodila in prenovila vso slovensko kulturo, življenje, ljudi, kaj naj počne sedaj mlajša generacija? Ali naj gre v epigonstvo? Epigonstvo je bilo mogoče, dokler so bile šole — zdaj ni šol, zdaj hodi vsak umetnik svojo pot. Kdor je ne najde, ni umetnik. Kako pa je drugod po svetu? Kaj je prišlo za moderno? Doslej še nič. Stari mojstri, ki so stali pred tridesetimi leti v ospredju velikega boja za novo umetnost, so še vedno mladi. Bahr, Schnitzler, Hauptmann, Luderemann, Machar, Gorki, Čehov, Maeterlinck, Strindberg itd. Se vedno ustvarjajo in se še niso preživeli. Toda tudi od njihove umetnosti mora biti še korak naprej. Vedno ne bomo ostali na istem mestu. Celotno Cankarju so začeli očitati, da se ponavlja. Kam pojde razvoj v bodočnosti. Ali ni še nihče skušal prinesiti kaj novega? Se korak više, če je mogoče! Mora biti mogoče. Moderna vendar ni izrekla zadnje besede v umetnosti. Tudi ona se bo preživela. Dolžnost mladine bo, da najde nova pota. Vsak čas zahteva svojo umetnost.

In tu se je začel iz Italije glas: futurizem. Boj vsemu staremu in doseadanjemu. Zažgite muzeje, uničite knjižnice, zaprite galerije, živela umetnost bodočnosti. Kdor živi starini, izgublja polovico svoje moči, bolje je, da vso posveti samo novi bodočnosti. Preteklost je mrtva — sedanost je prazna, ustvarjajmo umetnost in človeka bodočnosti. Izšel je prvi futuristični manifest. Prenasičenost, ki se je pojavljala v zapadni kulturi, je potrebovala odnaha. Magari v barbarstvo, samo da pride olajšanje. Vedno iste forme umetnosti ubijajo. Treba je neka novega. Revolucija. Preobrat! Evropa se je smejala. Saj je še živel božanski D'Anunzio in ž njim cela plejada pesnikov in pisateljev. Vsi več ali manj revolucionarni. Kam hočejo futuristi? V barbarstvo. Ali naj Evropa uniči, kar so ustvarili mojstri stoletij? Kaj naj zavržemo oblike lepote, ki se je do nje povzpela človeški duh v staro klasični grški in rimski umetnosti in se je v njih pre-

E. Urbahn: ZADNJI SONČNI ŽARKI
(lesorez)

rodila Evropa od renesanse sem? Ali ni pokazala moderna, da so gotove meje, preko katerih ne more nobena umetnost, pa naj bo še tako prevratna? So neki zakoni, preko katerih ne moremo. Novotarije so mogoče, toda velika dela se ustvarjajo le na podlagi večnih zakonov, ki jih raziskuje, četudi ne predpisuje estetika. Moderna je šla tik do meje, kjer prehaja lepota v grdobo. Korak naprej od moderne mora voditi v nezmisel in razvrat. V negaciji lepote in karikaturu umetnosti. Že moderna je tako izpremenila forme in odkrila tako množino novih oblik, da je težko verjetno, da bi se dalo najti še kaj novega. Zato je pri nadaljnjem razvoju prej pričakovati povratek k mirni klasični liniji, kakor pa nadaljevanje v pretiranosti, ki mora voditi do spakovanja in nenaravnosti. Tako je stala Evropa pred novimi problemi, ko se je čulo o futurističnem koncertu v Italiji. Koncert se je baje vršil brez običajnih instrumentov. Godba je bila bolj razbijanje kakor glasba. Prišlo je do škandalov in do pretepa.

D a i j e

STOLETNIKA AMERISKE ZALOZBE

Little, Brown and Company je za svojo stoletnico izdala posliskano knjižico »One hundred years of publishing«. Pred 100 leti je bil Boston še pokrajinsko mesto, ali že tedaj je vrvela v njem živahna podjetnost, mnogo so ljudje povpraševali po tiskani besedi. Od svojih početkov je tvrdka uvažala krasotne izdaje angleških klasičkov, hkrati pa prodajala prevode tujih del, ki so izhajala po Franciji, Španiji ali Nemčiji. Med prve samostojne založbe spada n. pr. poleg drugih »A Year's Life«, 1841, prvenec J. Roussel Lowela, dalje »The Life of John Adams, 10 zv. o življenju drugega predsednika Združenih držav. Med najuspešnejše publikacije pa šteje Sienkiewicz »Quo vadis« 1896, medtem ko prej »Z ognjem in mečem« kakor tudi druge poljske knjige niso našle odziva pri ameriškem občinstvu. Morda še večji uspeh je založnica dosegla z mladinsko pisateljico Louiso May Alcottovo, katere življenjska zgodba »Little Women« (Zenice) je po l. 1868 cela desetletja sodila med najljubše štivo mladine. V najnovejši dobi jo je dohitel samo Remarque z vojnim romanom »Na zapadu nič novega«. A. D.

KNJIGE IN REVIIJE

Uredništvo je prejelo:

DR. ČERNIČ MIRKO NAŠE ZDRAVNIŠKO POSLANSTVO IN NOVI STANOVSKI RED Poznatis iz »Zdravniškega vestnika« — O članku, ki smo ga omenili že v zadnji številki na tem mestu, nam je obljubljeno poročilo iz zdravniških vrst.

Hudi živadi daj hrane.

(Niponski pregovor)

„VIHAR NAD EVROPO“

Znani francoski publicist George Blondel, profesor na visoki šoli političnih in socialnih ved v Parizu, velik prijatelj našega naroda, ki je pred kratkim predaval tudi v Ljubljani o vtisih s svojih potovanj, je minul mesec pri pariškem založniku Plonu izdal zanimivo knjigo: *Temête sur L'Europe* (Vihar nad Evropo).

Vprašan po vzrokih in povodih, ki so ga napotili, da je napisal to delo, je pisatelj, strokovnjak za meddržavna politična vprašanja in prepričan pacifist, odgovoril:

»Takoј po svetovni vojni sem uvidel, da bo zelo težko priti do solidnega miru, ki so si ga tako želeli vsi narodi. Ker sem že prej pogosto in delj časa živel v inozemstvu, sem mogel ugotoviti, da je mentaliteta različnih narodov zelo raznolika. V svojih predavanjih sem često govoril o velikem gibanju, ki so ga politiki in narodoslavci imenovali »le réveil des nationalités« (prebujenje narodnosti) in tudi o posledicah, ki jih utegne imeti »la poussé démocratique« (demokratski, ljudovladski pritisk), ki je ena najznačilnejših potez sodobnega razvoja (evolucije) človeštva.

Zadnja potovanja po večini držav sodobne Evrope so samo še povečala mojo bojazen. V Ženevi in drugod sem pač mogel slišati govore, ki so me brez dvoma zadovoljili. Ko pa sem v raznih deželah stopil v stike z osebami, pripadajočimi vsem socialnim kategorijam, sem kaj kmalu občutil, da mnogo ovir siloma zadržuje načrte kolektivne varnosti in razoroževanja, načrte, ki se kar ne premaknejo z mrtve točke.

V življenju narodov so boleznj kakor v zdravju poedincev. Človeštvo je šlo skozi toliko preizkušenj, da nad njegovo bodočnostjo nikdar ne smemo obupati. Govoril sem zelo odkritosrčno o viharju, ki zdaj od vsepovsod grozi Evropi, nisem pa nikjer tajil upanja, da bodo za nevihtami skoraj prišli boljše časi...«

TEHNIČNI OBZORNIK

Med Tokijem in Jokohamo bodo zgradili Niponci obsežen prekop. Stroški za gradnjo bodo znašali 700 milijonov dinarjev.

Italijanski inženir Cardini je izdelal osnutek za industrijsko izrabo plinov z Vezuva. Dognal je, da odda Vezuv v sekundi 1800 kubičnih metrov plina, ki je segret na temperaturo 600° C. Energija, ki jo vsebujejo ti plini, odgovarja 1/3 uporabe premoga v Italiji.

Francoskemu izumitelju se je posrečilo zgraditi padalo, ki ima premakljivo površje. Z njim more letalec pred in med skokom urediti hrost padanja. Z novim padalom se je bil posrečil skok že iz višine 20 m.

(tma)

ZA LJUBITELJE CVETLIC

Cvetlice v novembru

Ze pred tedni smo spravili vse naše lončnice v hišo. Upajmo, da je dobila vsaka prostor, ki ji ustreza in na katerem bo zimo dobro prebela. V naši kleti se je zbrala peštra rastlinska družba. Tu stoje na deski ob steni fuksije in pelargonije, ki so poletje prebile na balkonu. Na tleh smo namestili razne »trde« rastline v loncih in zabojih, kakor oleandre, avkube, evonimus, lorvor. Število naših zelenih prijateljic se je poletji tako pomnožilo, da v malo kurjeni

sobi za vse ni več prostora. Zato stoji v kleti tudi debel lonec z agopantom, ki pozimi skoraj ne dobi vode, dalje lonec z aspidistro in celo nekoliko klivij, ki tam spodaj tudi dobro zdrže. Zadnjih pa ne smemo držati v popolni suši. Vendar pa vse te rastline nimajo toliko žeje kakor v dobi svoje glavne rasti v poletju. Če jim damo preveč vode, pa jim utegnejo mehki deli zgniti. Zadostuje, da jih v kleti običajno vsake štiri tedne. Potem jih moramo dobro osnažiti, to je: odrezati jim moramo vse gnile in ovenele dele, in ob tej priložnosti jim damo malo vode. Čim bliže stoje rastline ob kletnem oknu, tem bolje se bodo držale. In če so zunaj lepi dnevi brez mraza, jim damo lahko malo svežega zraka.

V sobah bi se rastline bolje držale, če bi tam zrak pozimi ne bil tako suh. Če jih imamo v sobah, moramo torej skrbeti za to, da postavimo na peči čim širše posode, ki jih vsak dan napolnimo z vodo. Tudi znane lončene posode, ki jih obesimo na peči, so pripravne za to. Ne zadostuje nam pa ena ali dve teh posod, treba jih je čim več.

V splošnem se rastline pozimi v hladnejši sobi bolje držijo nego v topli in znano je, da je za pianinske vijolice, jegličke in po-

dobne rastline prostor med dvojnimi okni najbolj pripraven. Če postane ponoči zunanaj premrzlo, tedaj položimo list papirja med zunanje okno in rastline ali pa notranje okno za nočni čas odpremo.

V snežnem vremenu in mrazu naj se vsakdo spomni na zimske težave naših koristnih ptic. Na balkonu ali na vrtu natresemo na krajih kjer ni snega, zrnc, posebno za sinice pa obesimo tam koščke mesa in kosti.

Zimsko zalogo sadja in zelenjave moramo čim čezje pregledati. Od zelenjave odstranimo vse gnilo, od sadja odstranimo vse bolne in nagnite kose. Tudi te sšrambe moramo ob lepem vremenu prezračiti.

Saditev jeseni je za večino listnatih dreves in grmov bolj priporočljiva nego pomladna saditev. Le v mrzlih ozemljih rajejši sadimo pomladi. Breskve in breze sadimo šele pozimi. Drugače pa spravimo v tla vse, kar se da vsaditi v jeseni.

PRAKTIČNE NOVOTE

Novovrstna električna dodatna kurjava

Praden pričnemo po vseh pravilih kuriti, kakor se spodobi za zimo, si želimo toplotnega vira, ki bi nam napravil daljšajoče se večere udobnejše. V teh tednih uporabljamo petrolejske, plinske in električne peči. Izvrstno novost med električnimi pečmi predstavlja tu električna peč

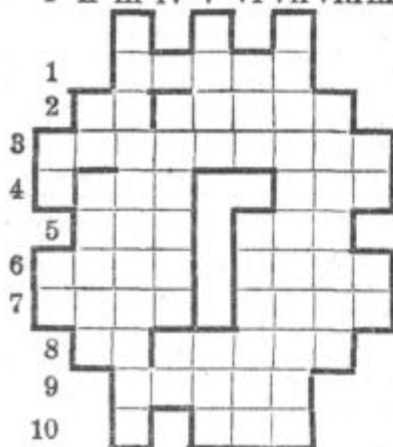

na segreti zrak, ki svoje toplote ne izžarja in jo razvija intenzivno samo v eno smer, temveč jo enakomerno razširja po vsem prostoru. Pred vsemi drugimi pečmi ima to prednost, da občutimo nje blagodejni vpliv, čim vključimo električni tok. Prostor ogreva na ta način, da se sobni zrak pretaka brez prestanka mimo električno kurjenih bakrenih žic, se pri tem ogreva in širi potem po vsem prostoru. Nikoli nima občutka, da greje peč premočno in samo v eno stran. Bakrene žice se ne ogrejejo več nego na 70 stopinj Celzija, navzlic temu zadostuje ta peč za prostor 140 k. m. Pri tem porabi samo 1,25 kilovatne ure. Zrak se ne more na neprijeten način osušiti. Peč ima ob straneh poniklana ročaja in se da lahko prestaviti kamorkoli,

K R I Ž A L J K A

Crassus

I II III IV V VI VII VIII IX

Vodoravno: 1. raniti (špansko od lat. »ferire«), 2. kem. znak za lantan + pas (srbhrv.), 3. v starih Atenah ovaduhi nedopuščajajo izvoza suhih smokev, 4. vzklík + plačilno sredstvo pri banki + važna industr. rastlina, 5. enako dobro (grški prislov od »isos«) + črepinja, lobanja, 6. krščanski potomec starih Egipčanov (od Agypt) + slab, hudodelen (angleško, prim. nem. übel), 7. Trubarjeva oblika za »zvec« + hrskanje, hrustanje (srbhrv.), 8. jajca (grško, množ. k »oón«) + spremstvo, nadaljevanje (franc. od »solvre«), 9. priimek ital. publicista, ki je izdal spis La Jugoslavija, 10. kratica za vzhod + mraza za ribji lov.

Navpik: I povratni zaimek + konjska sila (kratica), II vprašalna členica, ki se zapostavlja + otok, ki ga veže most s Trogirom, III šekspir v angleški pisavi, IV. glasbeni naziv + pok povzročati + kratica za »suma«, V. plemič tik pred knezom + nam nas (nem.), VI. pogostna končnica za žen. samostalnike + špan. mesto in dežela, VII. pisec »Martina Krpana«, ki mu bo letos 50 let po smrti, VIII. rimsko mesto, ki ga je Vezuv zasul l. 79. pr. Kr. obenem s Pompeji, IX. veznik + dva soglasnika iz sredine abecede. — Pogoji za rešitev oziroma za izžrebanje ene nagrade so običajni.

REŠITEV KRIZALJKE V ŠT. 17

Vodoravno: a. sta, Drole-lord, buren, Oleg. para, sgora, omega, trupa, karta, ldar, arak, revma, madapolam, lar; navpik:

eter, slugo, Alepo, drog, Ober, onam', drag, Lopud, rebra, Ant, aga, Riom, pard, areal, kamor, Aral, tkem, vpad. — Za nagrado je bil izžreban Cv. Trampuž, Ljubljana.

Z A B I S T R E G L A V E

Rešitev k št. 343

Težaven problem

Stvar je veliko lažja nego si mislimo. Če seštejemo prve člene vrste, dobimo že zakon: $1/2$ je $1/2$, $1/2$ plus $1/6$ je $2/3$, $3/3$ plus $1/2$ je $3/4$ plus $1/20$ je $4/5$ ... in že boš spoznal, da boš dobil vsoto 1. Tu preprosti dokaz: $1/6$ je $1/2$ minus $1/3$, $1/12$ je $1/3$ minus $1/4$, $1/20$ je $1/4$ minus $1/5$ i. t. d. Vrsto torej lahko napišemo tako-le: $1/2$ plus $1/2$ minus $1/6$ plus $1/3$ minus $1/4$ plus $1/4$ minus $1/5$ plus $1/5$ ... in opazili bomo na prvi pogled, da se vse izenači razen $1/2$ plus $1/2$, kar daje 1.

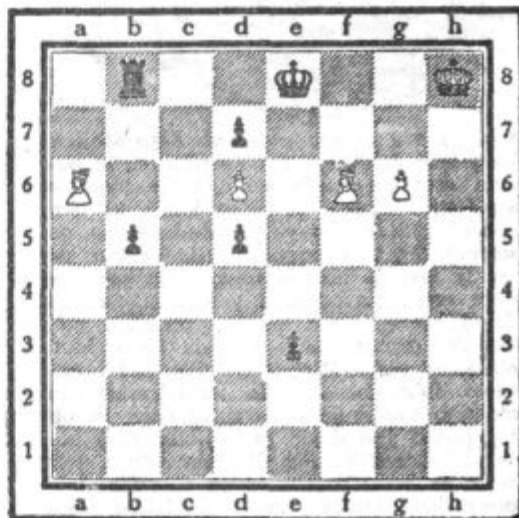
Tekma med našo vrsto in znano vrsto $1/2$ plus $1/4$ plus $1/8$ plus... bi bila torej tekma brez odločitve, čeprav naša vrsta spoočetka zelo znostaja in ujame rivalinjo šele v neskončnosti.

PROBLEM 218

P. Farago

»Adeverule« 1935

Mat v štirih potezah.

Rešitev problema 217
1. Tb4 — b6, Lc2 — g6; 2. Tb6 — e6
in mat v naslednji potezi.